

DEBRECENI ÚJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Helyben félévre 6 K, negyedévre 3 K, — f.
Vidéken „ 9 K, „ 4 K, 50 f.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS

THAN GYULA.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Debrecen, Főter, Lamprecht-palota, földszint az udvarban.

Leleplezés előtt.

Jó-e a felirat?

A Csokonai-kör figyelmébe.

Közöltük a Diószegi—Fazekas emlékmű felirásának szövegét, úgy, amint azt a Csokonai-kör választmánya megállapította s amint azt az oszlopra rá fogják vésni.

Mielőtt az ünnepi vendégek megérkeznek, mielőtt az ünnepi szónokok torkukat köszörülik: talán nem sértünk senkit vele s nem zavarjuk meg a kegyeletes hangulatot, ha szóvá tesszük e felirat szövegét. Mindjárt meg is mondjuk, hogy biz azt mi teljes tisztelettel elfogadhatatlannak tartjuk.

Sajátságos körülmény! A Csokonai-kör, amilyen buzgóságot, igyekezetet fejt ki nagyjaink emlékének ápolásában: egyes apróságokban beleesik a nagy emberek felületességébe, szórakozottságába.

Itt van például ez az emléktábla.

Ha egy író mond valamit élőszóval, bizonyára megrágja azt. Ha egy egész irodalmi társaság mond valamit, jobban meg kell rágnia. Sokkal jobban meg kell rágnia, ha az az irodalmi társaság *le is írja* a gondolatát.

De legislegjobban köteles megrágni a mondani valóját az az irodalmi társaság, ha nem papirra, szertefoszló levélre veti a betűjét, hanem érbe vési, márványba faragja az utókor örök tanulságául. Banketten lehet rögtönözni, sőt sokszor hatásosabb az, de egy ércszobor talpazatára hevenyészetten odadobni a szavakat: inkább mulatságos.

*

Lássuk ezek után a Csokonai-kör sirlfeliratát.

„Diószegi Sámuelnek és Fazekas Mihálynak, a magyar fűvésztudomány megteremtőinek. A magyar Fűvészkönyv megjelenésének századik évében Debrecen sz. kir. város és több nagylelkű támogatók segítségével emelte a Csokonai-kör 1907. évben“.

Ezt a szöveget, ha lényege teljesen korrekt volna, sem fogadnánk el, mert esetlen, mert nehézkes, mert idomtalan.

1. „Több nagylelkű támogatók.“
Több után — milyen furcsa! egyes szám szokásos a magyarban. Bizonyára a Csokonai-körnek is van több vál. tagja, aki ezt tudja. Kizártnak tartjuk, hogy a választmányban ülő művelt debreceni urak ezt valaha eltévesztenék. Rejtély, hogy az emlékkőre mégis ezt a helytelenül alkalmazott régieskedést szavazták meg. Legjobb lesz tehát ezt sajtóhibának minősíteni, amely esetben kifogásainknak ezt a részét rögtön visszavonjuk.

2. Mire való egyáltalában anynyi szót vesztegetni az adakozókra? A Csokonai-szobron ott van, ki emelte? Az ország több szobrán (a Csokonai-kör szerint több szobrán) nincs ott. Mire való hát épp ezen a szerény kivitelű emlékművön reklámot csinálni a „nagylelkű támogatók“-nak? Mi azt hisszük, az emléknél Fazekas és Diószegit illeti minden hódolat. A városnak, a Csokonai-körnek, meg a „nagylelkű támogatóknak“ ez a bőbeszédű emlegetése nagyon emlékeztet a temetőbeli sirkövek „megtört özvegy“-ére, aki elhunyt férjének siremlékén saját magát, saját szerelmét emlegeti. Tisztelt özvegy és tekintetes „támogatók“, nem önökről van most szó, hanem a nagynevű magyar tudósokról.

3. De nehézkes is a sirlfelirat. Kivált a 2. része. Ha a magyar ember ugyanezt az időpontot kétféleképp fejezi ki, akkor nem szokta az egyik szinonimát a mondat elejére tenni, a másikat a végére. Könnyű lett volna pedig segíteni, ha ezt a két szót: 1907. évben kiveszik a mondatból s a talpazatra rávésik: „1807—1907.“

4. De ez még mind hagyján.

LEGJOBB SZABÁSÚ FÉRFI INGEK FEKETÉNÉL.

Van-e az állatnak lelke?

A tudósok régóta vitatkoznak azon, vajjon az állatok tetteit csupán az ösztön irányítja-e, van-e lelke az állatnak is, mint az embernek és hogy minő ez a lélek: tud-e különbséget tenni a jó és rossz között?

Erről a kérdéstről tartott felette érdekes és becses előadást egy párisi természettudós, Fouillé Alfréd. Tanulmánya meggyőző példákkal azt bizonyítja, hogy az állatok világában nem az erősebb jogán alapszik minden. Ellenkezőleg, az állatban természetes ösztöne mellett megvannak azok a lélektulajdonságok, melyek az emberben; a nagylelkűség és rosszakarát, az önfeláldozás és kapzsóság; a jókedv, humor és szomorúság; sőt — mint azt Arago, a híres csillagász egy alkalommal a kutyáján megfigyelte — bíráló tehetsége is van az állatnak.

Fouillé összegyűjtötte a legérdekesebb példákat, amelyeket a tudósok eddigi megfigyelései nyújtottak.

Franklin följegyezte a következő jelet, amelynek szemtanuja volt: A tengerparton összemaradt két eb, egy hatalmas

mas újfundlandi és egy kóbor kutya. Marakodás közben egyszerre mindkettő lezuhant a partról a tengerbe. A kóbor eb rosszabb uszó volt és már-már elmerült a hullámokban. Amikor ezt a újfundlandi észrevette, haragját a szájalom elfojtotta, utána vetette magát a fuldoklónak és nyakánál fogva kimentette a vízből. Ez több az ösztönnél, kétségtelen.

De még érdekesebb az az eset, amelyet Malcolm, angol tudós figyelt meg. Malcolm két majmot hozott magával Indiából. Utközben a két állat szabadon játszott a fedélzeten. Egyszer az egyik majom hangos kiáltással leesett a fedélzet korlátjáról a tengerbe. Amikor ezt társa meglátta, hihetetlen gyorsasággal a derekára kötötte a keze ügyébe eső vékony kötél végét és utána ugrott. A kötél rövid volt. Hiába nyújtogatta a majom a kezét fuldokló testvére után, nem tudta elérni. Erre éktelen rikoltásba tört ki, míg aztán észrevették a matrózok a bajt és segítségére siettek.

De nem csak a majomban, amely legközelebb áll az emberhez, sok más állatban is megfigyelték a gondolkodás képességét.

Milne Edwardes egy napon nemes tulajdonságát fedezte fel a madárnak: A könnyorületességet. Ennek az angol tudósnak volt egy rigója, a mely kalitkában a kertben lakott. A kalit körül állandóan sok veréb tanyázott: ezeket a rigó a saját eledelével táplálta. Kiszórta nekik a magvakat, sőt a csőrével nyujtotta ki az éhes verebeknek a legjobb falatokat. És e közben gondosan ügyelt arra, hogy mindegyik verébnek jusson néhány szem. A melyik kapzsi módon elette a többi elől a rigó alamizsnáit, azt szárnycsapásokkal és kiáltásokkal elriasztotta; a gyámoltalanoknak pedig maga adta szájába az eleséget.

Blyth látott Indiában hollókat, melyek vak társaikat táplálták.

Letourneau madárgyűjteményében volt egy megvénhedt, tehetetlen cinege, a melyet több éven át a fiatalabbak etettek, csőről-csőrbe, mint a fiókokat szokták. Még más sok jellemző adatot is gyűjtött össze a francia természettudós annak bebizonyítására, hogy az állat lelkes, gondolkodó lény, beszélni is tud, saját nyelvük van, a melyet megkísérlettek fonográfal megrögzíteni. Ez a kísérlet azonban nem sikerült egészen.

Sokkal jobb az a kis extemporizálás, hogy kinevezték Fazekast és Diószegi a magyar fűvésztudomány megteremtőinek. Hát az ilyen tréfálódzás nem melfő dolog. Sem a Csokonai körhöz, sem Diószegiékhez, akik a becsületes magyar tudós példányképei. Sem a november 3-iki ünnepélyhez, ahová a kultuszminisztert és a magyar tudományos világ előkelőségeit mind meghívták.

Fazekas és Diószegi érdemét a magyar botanika örök időkig meg fogja becsülni. De a megbecsülésnek nem az a módja, hogy a valóságnak meg nem felelő címekeket adományozzunk nekik.

Hiszen a magyar fűvésztudományt nem ők teremtették meg rendkívül becses fűvészkönyvükkel, mert magyar fűvésztudomány már volt az előtt is. Hogy egyéb uttörő munkákat ne említsünk: csak két debreceni tudósra hivatkozunk: az egyik Méliusz Juhász Péter, aki egy fűvészkönyvet 220 évvel előbb adott ki, a másik Földi János, aki egy rajzolatot dolgozott ki a fűvésztudományról. Földinek ez a munkája oly becses volt, hogy egyik méltatója félszáz év előtt nem alaptalanul mondta, hogy Diószegiék voltakép a Földi vállára állva, dolgozták ki híres munkájukat.

Ezek után nem lett volna szabad ilyen apodiktice kikiáltani Fazekasékát a magyar fűvésztudomány megteremtőinek. Elvégre álláspontnak az is álláspont, de semmi esetre sem áll vitán fölül. Már pedig sarkőre, emlékműre csak olyan tudományos bizonyosságot lehet odairni, ami ellentmondást nem provokál.

Mit kellett volna hát rávésni Fazekas és diószegi emlékére? — kérde a nyájas olvasó.

— Kérdésedben meg is feleltél rá.

„Fazekas és Diószegi emlékére”. Jobb híján ennyi teljesen elegendő. Mert okosabb, ha az emlékmű nem szól sokat, de legalább — nem mond bombasztot.

Mi a tanulság mindezekből?

Az, hogy jövőre nem árt megkérdezni ilyen esetekben szakembereket. A Csokonai-kör derék vál. tagjaitól senki sem veszi rossz néven, hogy 100 év előtt élt tudósok működését nem ismerik szegéről-végre. De ott van Herman Ottó, ott van Mágócsy—Dietz Sándor, miért nem terjesztették fel ő hozzájuk az emlék-felirat szövegét? Miért nem közölték a szöveg tervezetét jó előre az ujságokban? Valószínűleg Géresi Kálmánt sem kérdezték meg, legalább ezen a gyűlésen nem ő elnökölt. De lehet, hogy Török Pétert, a kollegium botanika-tanárát is mellőzték, mert kötve hisszük, hogy ezek a férfiak oly könnyen elfogadták volna a merész sírfeliratot. A Csokonai-kör azonban nem sokat kérdezősködött. Pedig lám Apponyi Albert művelt

ember, stilsztának sem az utolsó, még sem átalotta híres írók véleményét megkérdezni, mielőtt az Andrássy-szobor feliratát kőbe vésette.

Nálunk azonban még mindig divat, hogy íróval, ujságíróval csak a kész eredményt közlik, mikor a hibán nem segíthet már a nyilvános kritika.

Majd évek múlva fognak neki esni a siremléknek gyaluval, vésővel. Későn fogják belátni a tévedést, mintahogy a Fazekas siremlékén is most reperálták ki a hibás évszámot, amit négy év előtt szintén azért vétett el a rendezőbizottság, mert méltóságán esett volna csorba, ha kívül álló embert is megkérdeznek.

POLITIKAI HIREK.

A főváros küldöttsége a miniszterelnöknél. Ma délelőtt Fülepp Kálmán főpolgármester vezetésével a főváros küldöttsége járt a képviselőházban Wekerle Sándornál, hogy megköszönje a kormánynak a fővárosi törvény betervezését. A deputációban a többi közt Bárczy István, Márkus József, Radocza János, Morzsányi Károly vettek részt. A főpolgármester szavaira, aki a fővárosi törvényben Budapest fejlődésének garanciáját látta, Wekerle Sándor megköszönte a deputáció megjelenését. A városok reorganizációja, az élemezés kérdésének elintézése fontos feladata a kormánynak s a legközelebbi jövőben teljesíteni is akarja. A városok fejlesztési programját, melynek állandónak kell lennie, gazdasági alapokra kell helyezni. A deputáció megjelenezte a miniszterelnököt.

Vidéki pártszervezkedés. Nagyszombatból jelentik: A nagyszombati 48-as függetlenségi kör vasárnap alakult meg végleg. Elnökké választották Alszegehy Jánost, aki a függetlenségi párt ügyeit eddig is vezette. Alelnökök lettek: dr. Frommer Ede, Garbaiz Ferenc királyi tanácsos, dr. Lőrincz Gyula, Ujházy Árpád. Azután a tisztikart pénztárossal, ügyésszel és hat jegyzővel, valamint 23 tagú választmányjal egészítették ki. A belügyminisztérium által jóváhagyott alapszabályok szerint az új körre nagyjelentőségű feladat vár, melynek egyik célja a nemzetiségi izgatások ellenében az egységes magyar állam érdekeinek minden téren való megvédése. A kör érdekeit a Nagyszombat és Vidéke politikai helyzet is fogja szolgálni.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Élénk érdeklődés mellett kezdődött az indennitás vitája. Képviselő is volt bőven már korán reggel az ülésen és a karzatok is tele voltak közönséggel. Wekerle Sándor tréfálkozva kérdezte a képviselőket:

— Mához egy hónapra is ennyien jötök el az indennitás tárgyalására?

A képviselők siettek annak a meggyőződésüknek kifejezését adni, hogy ez a vita korántsem tart annyit ideig. De erről ma csakugyan mit sem lehet még tudni.

Justh Gyula elnök tíz órakor nyitotta meg az ülést. Örömmel jelenti, hogy a kabinetiroda értesítése szerint a király egészsége helyreállott. Javasolja, hogy a Ház e fölött való örömeinek hódoló föliratban adjon kifejezést. (Helyeslés.)

Ezután az elnök bemutatta Novák Aurél és Nagy György képviselők levelét, melyben ezek bizottsági tagságaikról lemondtak.

Az indennitás.

Hoitsy Pál előadó: Ismerteti a pénzügyi bizottság jelentését. A kormány ideje-

korán terjesztette be az indennitást s így az államháztartás menetében nem állhat be akadály. Sürgős az indennitás gyors elintézése, mert ezzel a többi javaslatokra is hamarabb kerül a sor. Kéri a négy hónapra szóló indennitás megszavazását, ami egyben a kormány iránt is a bizalom kifejezése. (Helyeslés.)

Mihályi Tivadar: A kormány iránt nincs bizalommal s így nem szavazza meg az indennitást. Tizenhét hónap óta késik az általános választói jog megvalósítása. E helyett a nemzetiségi képviselők szólásjogát és cselekvési szabadságát korlátozzák.

Az elnök (csenget): Nem igaz, hogy a nemzetiségi képviselők szabadsága itt korlátozva van. Az elnök mindig megtette kötelességét. Ha voltak, akik megakarták zavarni a parlament rendjét, azokkal szemben mindig a házszabályok értelmében járt el.

Pop C. István: Volt olyan elnök is, aki nem mindig a házszabályokat nézte! (Zaj.)

Mihályi Tivadar: A mentelmi bizottság előtt ott van a nemzetiségi képviselőknek egy ügye, mely már hónapok óta késik.

Az elnök: Várja meg a képviselő ur türelemmel, míg a mentelmi bizottság végez ezzel az ügygyel. De egy még el nem intézett ügyet nem lehet kritizálni. Ha így folytatja, megvonom a képviselő urtól a szót. A szólásszabadság megsértése nélkül. (Taps. Derűtség.)

Mihályi Tivadar: A kiegyezés ellen beszél, amely csak fokozza pénzügyi bajainkat. Ma már a vidéken a legjobb váltókat sem lehet elhelyezni.

Zakariás János: Váltasd be az oláh királylyal! (Zaj.)

Mihályi Tivadar: Szól a csernovai vérengzésről, amely szintén karakterizálja a többség nemzetiségi politikáját. A javaslatot nem fogadja el.

Thaly Kálmán: Még nem ültek olyan férfiak a kormánynon, mint most, a kik így bírták volna az ország bizalmát. De ehhez hasonló nehéz helyzetben sem volt még kormány. Augias istállóját kellett nekünk kitakarítanunk. Ideáljaink megvalósulásáig még nem jutottunk, de nem is ezért került az ügyek élére a kormány, hanem az utat kellett meg neki egyengetni a jobb jövő felé. A függetlenségi párt bizalommal van a kormány iránt s különösen Kossuth Ferenczhez ragaszkodik, a ki még betegyán is a haza javáért dolgozik. Hozzájárul a javaslatához. (Élénk helyeslés. Sokan üdvözlik a szónokot.)

Az elnök: Az ülést tíz percre felfüggeszti.

Szünet után

Supilo Ferenc beszél magyarul. A kormány iránt nincs bizalommal s így nem is szavazza meg az indennitást. A magyar koalíció kormányt vállalt anélkül, hogy követeléseiből csak egyet is megkapott volna, de egyelőre egyről sem mondott le s fentartotta a státus kvót. A horvát koalíció ugyanazt tette Magyarországgal szemben. Ez volt a mi paktumunk, a mi kölcsönös becsületszavunk. Mi meg is tartottuk szavunkat, pedig ez otthon súlyos küzdelmekbe került. Nem hozkodtunk elő a közjogi sérelmekkel, hanem Horvátország belső bajainak orvoslásához láttunk. A magyar kormány viszont hozzájárult a státus kvóhoz s azt Horvátország rovására egyoldaluan akarta megváltoztatni. — Megjelent az új fumei kormányzó, aki székfoglaló beszédében törvény ellenére megoldottnak jelentette ki a dolgot a fumei kérdésben, de törvényei címéből is elejtette a horvát tengerparti kifejezést. Az egész horvát nemzet reakcióját hívta ez ki. Beszél ezután a tavalyi szokolista ünnepről, mikor a dalmát horvátokat Fiumében az államvasut alkalmazottjai megverték. Ezzel egyidőben a különböző magyar minisztériumokból rendeletek érkeztek a horvát kormányhoz, melyek hemzsegtek az újabb törvénysértésektől. Új törvényjavaslatok készültek, melyek újabb sérelmeket jelentettek. Mindennek Horvátország

s így az
llhat be
s elinté-
a is ha-
hónapra
egyben
ifejzése.

y iránt
zza meg
ta késik
alósítása.
szólás-
korlá-

, hogy a
itt kor-
negtette
akar-
azokkal
elmében

elnök
nézte!

izottság
előknök
sik.

iselő ur
g végez
l nem
la így
urtól a
nélkül.

s ellen
bajain-
ráltokat

az oláh

vai vé-
zálja a
vaslatot

olyan
tik így
ehhez
lt még
nekünk
ülésig
került
az utat
jövő

al van
h Fe-
ágyán
árul a
idvöz-

elfüg-

L. A

nyem
agyar
köve-
na, de
otta a
tette
a mi
vunk.
g ez
a ho-
ha-
lásá-
szont
rvát-
meg-
umei
lében
te ki
ényei
parti
keio-
valyi
rvá-
ottjai
böz-
kez-
seg-
ény-
rel-
szág

óvatos, de fokozatos magyarosítása volt a célja. A vasutas pragmatika volt a sérelmek betetőzése, mely után csak szakítás következhetett közöttünk. De ez a kérdés még nincs megoldva. Önök nem gondolták meg, uraim, hogy micsoda szentségünkhöz nyultak. Az új bán feladata lesz, hogy ostorral és zabbal országgyűlési paródiát és mamulektábort szervezzen Horvátországban. Ilyen körülmények közt tehetünk-e mást, minthogy visszautasítjuk az indemnitást? A kormány eljárása lehet a régi szabadelvű rendszernek megfelelő, de mit szól hozzá a függetlenségi párt? A Horvátországgal és a nemzetiségekkel szemben való szabaddéz lesz a jutalma a kormánynak Ausztriával szemben való engedékenységeért. A magyar koalíció a most tartott kiegyezéssel lemondott az ideiglenes státus kvóráról s hatvanhetes, dualisztikus definitívumba ment át, melyet semmiféle elvi tiltakozással nem lehet lerontani. Ha a Kossuth párt elfogad ilyen kiegyezést, joggal kérдем, miért bukátták meg Széll Kálmánt? Tisza Istvánnak a legnagyobb erkölcsi elégtételt szolgáltatatták. A javaslatot nem fogadja el.

Ezután Supilo rendkívül mosdatlan szájjal támada a vasutas javaslat miatt a kormányt. Kossuthot és Szerényit a kormányzat gonosz szellemének nevezte.

— Hová lett a horvát lelkesedés? — kiáltott közbe Ugron Gábro.

— Ki nem tartotta meg a szavát? — vágta vissza Supilo.

— Hát a horvátok.

Az elnök Supilot durva kifejezéseire rendreutasítja.

Beszéde végén Supilo valósággal lázított. Lesz idő — mondta, amikor Magyarország nem találja a horvát-szerb nemzetet maga mellett, ha küzdelemről lesz szó.

— Ez nyílt lázadás! Ez hazaárulás! süvit át a termen Ugron hangja.

Alig fejezte be a beszédét Supilo, nyomban Wekerle Sándor miniszterelnök emelkedett szólásra. Kijelenti, hogy a horvátok az ország általános érdekeit támadják meg. **Hogy mért nem sikerült egy a kiegyezés, annak is a horvátok az okai, mert a tárgyalás alatt az ellenfélnél árulkodtak.** (Mozgás.) Supilo nem beszélhet a horvát nemzet, se a horvát-szerb nemzet nevében, mert olyan nincs is. Még ők panaszkodnak erőszakos magyarosításról, tekintsenek csak át a szomszédra, Romániára. Eljön az ideje nem sokára annak is, hogy Horvátország nem fog ideig-óráig tartó politikuskokat küldeni ide, hanem komoly férfiakat. (Taps.)

Az ülés végén Vlád Aurél a Vajda kirekesztése és a belényesi választás, Hodzsa Milán és Beniczky Ödön a csernovai sortűz, Polit Mihály a karlócai patriarka kinevezése, Ivánka Imre pedig a cigánykérdésben interpelláltak.

Holnap folytatja a Ház az indemnitási tárgyalását. A horvátok közül Popovics Dusan felel Wekerlenek, de vagy huszan szólásra jelentkeznek. Nagy izgalmat keltett a horvátok közt Wekerle mai beszéde, mert az egyenes bejelentése a horvát tartománygyűlés feloszlásának Medakovics Bogdán kifejtése szerint. A magyar kormány le akar számolni a horvát-szerb koalícióval. A nemzetiségek közül, mint ők mondják, csak négyen fognak felszólalni.

Ítélet a Harden-pörben.

A berlini „Schöffengericht“ tegnap délelőtt 10 órakor hozta meg ítéletét a Harden-Moltke pörben. Az ítélet fölmentő. A bíróság indokolásában kimondotta, hogy Harden homosexualitással vádolta. Helyt adván a bizonyítási eljárásnak, a végtárgyaláson Etke asszony vallomásából kiderült, hogy Harden állításai és vádjai megfelelnek a valóságnak. Ennek folytán a bíróság Harden Miksát a vád és következményei alól fölmentette. Az ítélet meglepetést okozott mindenfelé. Nem azért, mintha kétkedtek

volna abban, hogy Harden nem tudta teljes bizonyossággal bebizonyítani vádjait, hanem azért, mert Moltke védőbeszédében oly hurokat pengetett meg, amelyeknek Németországban meg van a kellő viszhangjuk. Tudvalevően ezeket mondta:

— Negyven esztendeig viseltem a császári kabátját, mindig becsülettel elviseltem. S most jön ez az ember (Hardenre mutatva), aki ezt a tiszta kabátot bepiszkolja s becsületesem sárral mocskolja be. Ki vagyok szolgáltatva néki, de bízom a törvényszék igazságosságában, mely elégtételt szerez egy becsületben megöszült katonának.

Sokan azt hitték, hogy azoknak a hangzatos szavaknak hatásuk lesz a törvényszék bírására is. Ez azonban nem következett be. A bírák a bebizonyított tények alapján hozták meg ítéletüket, mely roppant módon lesújtotta Moltkét és híveit. Az ítélethozatalról szóló távirataink így szólnak:

Berlin, okt. 29.

A törvényszék Harden Miksát a becsületsértés vádjára alól az összes pontokban felmentette. A perkiöltségeket gróf Moltke magánvádoló tartozik viselni. A törvényszék elismerte ugyan, hogy a cikkek sértő természetűek, a vádlottnak azonban sikerült igazát bebizonyítania.

Berlin, okt. 29.

(Saját tudósítónktól.) Harden Miksát a bíróság felmentette. Az ítélet indoklásában kimondja, hogy a bíróság úgy látta, hogy Harden gróf Moltke homosexualitással vádolta. A bíróság megengedte az állítás valódiságának bizonyítását, ami sikerült is. Etke asszony vallomásaiból kitűnt, hogy gróf Moltke, habár ebbeli hajlamának büntetendő eszelekményekkel nem is tett eleget, homosexualis hajlamokkal bír. A bíróság dr. Hirschfeld Magnusz szakértői véleményének is hitelt adott.

Berlin, október 29.

(Saját tudósítónktól.) Gordon igazságügyi tanácsos, gróf Moltke képviselője a Harden Miksa ellen indított becsületsértési perben egy hírlapíró a ma kérdésére, hogy az ítélet ellen felebbezéssel fog-e élni, azt felelte, hogy ezt még nem tudja. Az ítélet kihirdetése után Gordon szót kért, hogy Bollhardt tanu, ki a Lynar villában történetekről vallott és az ott gyülekezők közt Moltke grófot és Eulenburg herceget is felismerni vélte, sulyosan rovott előéletű ember. A testőrdandár haditörvényszéke sikasztás és hivatali hatalommal való visszaélés miatt lefokozta és miután jogaitól megfosztották, Spandauba vitték, hol várfogságot kellett kitölteni.

A bíróság elnöke erre azt felelte, hogy a bíróság e tanu vallomásának nem tulajdonított értéket.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Egyházi értekezlet. A debreceni ref. egyháznál tegnap délután a gazdasági bizottság értekezletet tartott Vecsey Imre elnökelete alatt. Néhány telekvételi ajánlat érkezett, amelyeket megvizsgáltak, azután az ingyenniskoláztatási pénztár jövő évi költségvetését tárgyalták.

VIDÉK.

Öngyilkos aggastyán. Sopronban dr. Haubner Rezső magánzó és orvos ma reggel Templom-utcai lakásán föbelőtte magát és nyomban meghalt. A nyolcvanegy éves aggastyán öngyilkossága mély megdöbbenést keltett Sopronban, mert Haubner egyike volt a legtisztelendőbb városi polgároknak. Haubner nőtlen és dugszagd ember volt és az emberszeretet és a jótékonyág terén évtizedeken át szerepelt. Az utóbbi időben nemcsak a közéletből, de a társaságtól is teljesen visszavonult. Azt hiszik, hogy életuntagságból lett öngyilkos. Félmillió koronát meghaladó vagyonának általános örökösévé unokaöcsösét, Peszvék

Sándor evangélikus teológiát igazgatót tette meg. Mintegy 200,000 koronát hagyott jótékony célokra, leginkább az ág. evangélikus egyház intézményeire. Távoli rokonainak is vagy 200,000 koronát hagyományozott. Halála hírére számos házra kitűzték a gyászlobogót.

Thaly Kálmán diszpolgársága.

Gyöngyös város vasárnap városi közgyűlést tartott Rável helyettes polgármester elnöklésével, amelyen Török Kálmán plébános indítványára Thaly Kálmánt, a kuruc idők nagynevű történetbuvárját, egyhangu lelkesedéssel diszpolgárrá választották.

VÁRMEGYE.

Boszu az alispánválasztásért.

A régi szabadelvűpárt fegyvere volt a polttikai boszu. A ki nem hajtotta fejét a pártfegyelem igájába, lehetetlenné vált. Ez ellen a felfogás ellen küzdött mindig a függetlenségi és 48-as párt ellenzéki korában, sőt a szabadelvűpártnak szabadabban gondolkodó elemei is.

Most fordult a világ. A függetlenségi párt hatalmon ül és ugyanazon utra akarják terelni. Most folynak a vármegyében a megbízottsági tagválasztást megelőző korteskedések — és mit tapasztalunk? A függetlenségi párt, a mely óriási többségben van, még azok ellen is boszuhadjáratot folytat, a kik mindig függetlenségi voltak, de az alispánválasztásnál nem alkalmazkodtak a pártfegyelemhez és nem Kovács Gyulára szavaztak, hanem Somossy Bélára.

Ezek közé tartozott ifju Möricz Pál hajdunánási földbirtokos, az ismert író is. Most lejárt a mandátuma és a „hivatalos“ függetlenségi párt még csak nem is jelölte, pedig a 48-as párt győzelméért hosszú éveken át mindig az első sorokban küzdött szóval is, tollal is. Ez ellen támadtak fel a jobbérzésű hajduk is és szervezkednek, mert nem akarják, hogy a megyeházán melegágyra találjanak a bukott szabadelvűpárt bünei.

Szóval, kiűtött a testvérharc.

A nagymosás halottja.

Egy kis flu halála.

Az emberi életben végzetes szerepet játszik a marólug. A házi szükségleteknél csaknem nélkülözhetetlen cikk ez a veszedelmes folyadék, mely eddig a szerelmében csalódott oseléd leányoknak volt végső menedéke, ujabban az apró gyermekek között szedi áldozatait, akikre nézve halálos veszedelmet rejt magában.

Tegnap ismét hirt kaptunk egy esetről, melyben a marólug játszotta a főszerepet. Az áldozat egy 4 éves kis fluca, aki a maga gyermekes tudatlanságából gyanútlanul ivott a gyilkos méregből. Édes anyja ott volt közelében s nem tudta megakadályozni. A veszedelmes folyadékról megfeledkezett, a gyermek pedig ráakadt s megitta. A rettenetes méreg összeégette egész belső részét s pár órai szenvedés után megölte.

A szomorú végű szerencsétlenség H.-Nánáson Menyhárt Gábor lakásán történt. Nagy mosás volt

a háznál, amikor is a zsiros szó-
dára elkerülhetetlen szükség volt.
Hiába dugták, rejtegették, a 4 éves
Gábor mégis csak felfedezte s a
szerencsétlenség megtörtént.

Az esetből kifolyólag a kir.
ügyészség vizsgálatot rendelt el,
hogy a kis fiu korai halála miatt
kit terhel a felelősség. Elrendelte a
gyermek hullájának felboncolását,
melyet a járásbíró két ottani
orvos közbejöttével fog megejteni.

VÁROSHÁZA.

Az aljegyző-választás. A dr.
Tóby Elek halálával megüresedett
másodaljegyzői állásra a pályázat
november 1-én jár le. Az állásra
eddig beadták a kérvényeiket dr.
Varga Elemér, dr. Hegedűs István,
dr. Tóth Emil, Illéssy Gyula, ifj.
Ozory István, de alkalmasint lesz
még több pályázó is. A terv az,
hogy az előmenetelre mentül több
embernek nyujtsanak tért. E sze-
rint a II. aljegyzői állást dr. Varga
Elemér polgármesteri titkár nyerné,
a harmadik aljegyzői állást pedig
dr. Tóth Emil, a tulajdonképpeni
nagy futtatás pedig a IV. aljegyzői
állásért lenne és az esetleg meg-
üresedő állásokért. A korteskedés
már is igen élénk a bizottsági ta-
gok körében.

Vegyes felülvizsgálat. A katonai
vegyes felülvizsgáló-bizottság tegnap délelőtt
Weszprémy Zoltán főispán és gróf Marenzi
Ferenc tábornok elnöke alatt működött.
Az előállított 2 hadkötelest besorozták, 44
katona közül 3 továbbszolgálatra, 1 a kór-
házba megfigyelésre utasították, a többi
40-et elbocsájtották. A 2 apa közül az egyi-
ket keresetképtelenségük nyilvánították.

Új vasuti felüljáró. A dió-
szegi sorompónál rendkívül nagy
a kocsiforgalom, miért is — már
régóta — feljáró építésére van
szükség. A hosszas tárgyalásoknak
végre eredménye lett. Az állam
hajlandó a feljárót megépíteni, ha
ahhoz Debrecen városa is hozzá-
járul. A közgyűlés utasítása foly-
tán a tanács megindította a tárgya-
lásokat, de a hozzájárulás nagy-
ságára nézve még nem történt
megállapodás.

A rendőrök védekezése.

Kard helyett gummi.

A főkapitány javaslata

Végh Gyula érdekes újítást akar
meghonosítani a rendőrségnél. Az eszme
nem új, mert hisz a külföldi, külön-
ösen az angol és amerikai rendőrségnél
már régen használatban van és célsze-
rűségénél fogva nagyon bevált. Arról

van ugyanis szó, hogy a rendőrlégény-
ség egy gummiból készült s végén su-
lyos gombbal ellátott védelmi eszközzel
látassék el, melyet megtámadás esetén
kitűnő védelmi eszközzel használhatna.

A kard sok esetben bizonyult már
alkalmatlannak ilyen esetben, mert a
váratlan megtámadtatás esetén vagy
nem tudták használni, vagy ha sikerült
azt kihuzniok, ellenfelükön súlyos, gyak-
ran végzetessé váló sebet ejtettek.

Ez azonban az új, eredeti ameri-
kai találmánynál kivan zárva. A rend-
őrök könnyen és gyorsan kezelhetik s
ellenfelüket legfeljebb harcképtelenné
teszik, de veszélyes sebet nem ejtenek
rajta. Az érdekes újítás érdekében Végh
Gyula javaslatot készített, mely felett a
városi tanács legközelebb fog dönteni.

SZÍNHÁZ.

Falu rossza. Pénteken Tóth Ede el-
évülhellen népszínműve, a Falu rossza kerül
színpadra. A daraból már javában folynak a
próbák s az előadás iránt nagy érdeklődés
mutakozik a közönség minden rétegében.
Zilahy né ezuttal mint népszínműénekesnő
lép a közönség elé s Finum Rózsit játssza
el. Göndör Sándor Horváth Kálmán, Gonosz
Pista Békés Gyula, Feledi Lajos Ternyei
Lajos, Feledi Boriska Szabó Irma, Bátky
Teresi Zsigmond Anna.

Salome. Szép Galathea. Szombaton
megismétli a társulat Salome előadását, a
mely sikert hozott a drámai személyzetnek.
Wilde tragédiája előtt Szép Galathea kerül
színpadra, a címszerepben Zilahy nével.

Boszuból öngyilkos.

Marólugot ivott.

Mert az urával rosszul élt.

Minapában történt, hogy Hajdu-
sámsonban maróluggal mérgezte
meg magát egy 3 gyermekes csa-
ládanya, mert a férje rosszul bánt
vele. A szerencsétlen teremtés belső
részeit úgy összemarta a gyilkos
mérég, hogy hosszas szenvedés
után elpusztult.

Olvasta a hajdusámsoni esetet
Biró Istvánné Csibe Erzsébet nevű
32 éves asszony. Neki is goromba
ember az ura, neki is három gyer-
meke van. A közös sors érlelte
meg benne az öngyilkosság gond-
olatát.

Szándékát tegnap este felé,
mikor a férjével megint össze-
veszett, vgre is hajtotta. Zsiros
szódát vett és azt oldott állapotban
felhajtotta. A gyilkos mérég meg-
tette hatását és már nagyon oda-
volt, mikor észrevették.

Miután alsójózsán nem tudtak
segíteni rajta, kocsira tették és be-
hozták este 7 órakor a debreceni
közkórházba, ahol nyomban ápo-
lás alá vették. Az állapota élet-
veszélyes.

UJDONSÁGOK.

* **Reformatói istentisztelet.** Az
ágot. hitv. evang. templomban október
31-én, csütörtökön d. e. 10 órakor a refor-
máció emlékére istentisztelet lesz.

* **Személyi hír.** Nil, az ismert kiváló
író ma városunkba érkezett.

* **A táblaelnök gyöngékedése.**
Porubszky Jenő, királyi ítélőtáblánk el-
nöke, mint értesülünk, néhány nap óta
beteg. Meghülés folytán csuzos bántal-
mak jelentkeztek nála, úgy hogy orvosa,
dr. Bruckner Ernő tanácsára a nappa-
lok egy részét is ágyban pihenve tölti
s lakását egyelőre el nem hagyhatja. A
táblaelnök beteges állapotában is ve-
zeti a hivatalos ügyeket.

* **Békéltető bizottsági ülés.** Novem-
ber hó 5-én délután 4 órakor az ipartestület
békéltető bizottsága ülést tart.

* **Orvosi körökből.** Dr. Czákó Zsig-
mond lakását Battyhány-utca 20. szám alá
helyezte.

* **Gyümölcskiállítás.** A debre-
ceni gazdasági egyesület sikerült
gyümölcskiállítást rendezett, hogy
gazdáink ösmerjék meg a külön-
böző gyümölcsfajokat és felbuzdul-
janak kissé, mert bizony a gyü-
mölcsstermeléssel még jól elmarad-
tunk. A kiállítást sokan megtekin-
tették és a kiállított gyümölcs mind
el is kelt, sőt azonfelül még Kec-
kemétről több métermázsa almát is
rendeltek.

* **Halottak napja.** A Szent László
dalegylet halottak estjén felkeresi az el-
halt egyleti tagok sírját, hol gyászdalokat
énekel. Ez alkalommal pedig felszólítja azo-
kat a kath. híveket, kik hozzátartozójuk
sírnál énekelteni kívánják a dalegyletet,
jelentsék be ebbeli óhajukat Kovács Károly
kath. tanító, karnagynál, Varga-utca 4. sz.

* **A debreceni gyufagyár ala-
pitásáról** csak nemrég tettünk em-
lítést lapunkban és mint alkalmunk
volt meggyőződni, a részvénytöke
— dacára a mostoha pénzüviszo-
nyoknak — majdnem teljesen je-
gyezve van, úgy, hogy az alakuló
közgyűlés előre láthatólag novem-
ber 15-én megtartható lesz. A rész-
vényeket — igen helyesen — nem-
csak az itteni fűszerkereskedő cé-
gek, hanem a távolabbi helységek
kereskedői is jegyezték, ezzel biz-
tosítván az árúnak nagymérvű
kelendőségét.

* **Iparos továbbképző tanfolyam.**
A m. kir. technológiai iparmúzeum Debre-
czenben iparos továbbképző tanfolyamot ren-
dez, mely f. év november hó 1-től december
hó 31-ig a debreceni iparostanonciskola
(Burgondia-utca) helyiségeiben az esti órák-
ban (7—9 óra között) és vasárnapokon d. e.
fog tartatni. A tanfolyam tárgyai: 1. Üzleti
fogalmazás. 2. Számítan (iparosok részére).
3. Szerk. és ábrázoló mértan és rajz. 4. Sza-
badkézi rajz. Az egyes tárgyakra külön is
be lehet iratkozni. Beiratások f. október hó
31-ig a debreceni keresk. és iparkamara
titkári hivatalában d. e. 8—12, d. u. 3—5
és 7—8-ig; november 1-től november hó
5-éig pedig a debreceni iparostanonciskola
szertárában este 7—8-ig fogadtatnak el. A

Hol tölthetjük kellemesen időnket?
Széchenyi kávéház és szállodában

(Petőfitér) Minden este zeneestély. Figyelmes és
pontos kiszolgálás, — Olcsó szobaárak (50 krtól
feljebb. Egész éjjel
nyitva. Tisztelettel **REIK JAKAB.**

tanfolyamon részt vehetnek iparosok, segédek és megfelelő nagyobb előképzettséggel bíró tanoncok. A tanfolyam csekély taneszköz-díjjal van összekötve, melylyel szemben a hallgatók a taneszközök használatát élvezik. A tanfolyam célja: hallgatóit a mindennapi ipari életben ma már nélkülözhetetlen és közvetlenül hasznos alapismeretekkel felruházni. A vezetőség.

* Tegnapi halottak. A tegnapi nap folyamán a következő halálozásokat jelentették be a helybeli anyakönyvi hivatalnál: Fülöp Erzsébet r. kath. 19 hónapos, Szabó István ev. ref. 65 éves, Varga Mária ev. ref. 9 hónapos.

* Vilmos huszárok lóversenye. Ma délután ismét megélnék a debreceni Nagyerdő mellett, a Nyulason elterülő versenytér, amennyiben, mint már előbb is jeleztük, házi ezredünk, a Vilmos huszárok ma ottan lóversenyt rendeznek. Tekintettel arra is, hogy az időjárás jelenleg elég kellemesnek mondható, így bizva számíthatunk arra, hogy ezen igen érdekesnek ígérkező lóversenyt Debrecen közönsége, mely a lovas-sportot kedveli, igyekezni fog számos megjelenésével felkeresni. A verseny kezdete pontosan délutáni egy órára van kitűzve. *Belépti-díj nincsen és így belépőjegyek sem adatnak ki; azonban a rendezőség gondoskodott, hogy a versenyek iránt érdeklődő közönség a versenytéren levő tribün épületben a páholy- és zártszék-helyeket fennakadás nélkül elfoglalhassa.* Versenysorozat (programok) hasonlóan díjnélkül a pályatéren lesznek kaphatók. Ismételjük, hogy külön meghívók nem küldettek, azonban Debrecen sz. kir. város t. vezető férfiai és családtagjait, valamint a t. közönséget szívesen látja a rendezőség.

* Belépti- és ebéd-jegyek a Fűvész-könyv százados emlékünnepe. A Fűvész-könyv százados emlékünnepe alkalmából a kollegium disztermébe és fűvészkerájába csak meghívóval, vagy belépti jeggyel lehet majd belépni. A belépti jegy díjmentes és Tóth Béla gyógyszerésznél, a Csokonai-kör pénztárosánál és Kardos Albert titkáránál kapható. Ugyancsak náluk vehető az ünnepi társas ebédre szóló jegy, a melynek ára 6 korona.

* Gyujtogatás bosszúból. A bosszu keze működött közre abban, hogy Szabó Gábor hajduböszörményi lakos házára vörös kakas szállott. A gyujtogatók a ház végében levő ólat gyujtották fel, azt remélve, hogy onnan a tűz tovább fog terjedni s elhamvasztja az egész házat. Szerencsére a veszedelmet elég korán észrevették és sikerült is eloltani, csupán az ól és egy kazal szőna égett el. A gyujtogatókat keresik.

* Összeesett az utcán. Kiss Ferenc gymnazista tegnap délelőtt, a mint az iskolából kijött, a Varga-utca 39. számú ház előtt összeesett. A mentők hazaszállították Tócskerti lakására.

* Elkobzott döghus. Érzékeny büntetéssel sujtott tegnap a rendőrség egy huskimérő asszonyt. Egyik helybeli sütőmesterhez egy elhullott libát és tyukot küldött megsütés végett. Az elhullott állatoknak rettenetes szaga volt, mely az egész sütőműhelyt betöltötte s nem lehetett kiállani. Az állatokat a rendőrség elkobozta s tulajdonosát ötven korona pénzbírsággal sujtotta.

* A vadházasság vége. Sok évig boldog meglepedettségben élt Tóth Gábor Kodács Zsuzsánnával, csak egy bagoly hitre. Idők multával azonban a békeség megbomlott közöttük és a civakodás állandó tanyát vert házukban. Kodács Zsuzsánna végre is megunta az örökös perpatvart s úgy segítette magát, hogy kedves élete párját ott hagyta a faképnél. Eltávozásakor megselekedte azt az ostobaságot, hogy jól felpakolt azokból a holmiból, melyek a Tóth tulajdonát képezték. Tóth erre azzal felelt, hogy lopás miatt feljelentést tett ellene.

* Elfogott cigány asszony. Ismert alakja a rendőrségnek Kolompár Záli esavargó cigány asszony. Sokszor volt már büntetve apróbb lopásokért, sőt a város területéről is kitiltották. Kolompár Záli ennek dacára a városban esavargott s ahol csak szerét tehetette, lopott. Tegnap a Dégengeld-téren Kádás Andrásné zsebéből emelte ki a pénztárcát, de a mütét rosszul sikerült s rajta vesztett, menekülése közben a Bádógos-utcán elfogták. A pénztárca nála volt, amit Kádásnének azonnal visszaadtak.

* A téli villamos színház megnyitása. Suchán és Winkler izlésesen berendezett Uránus villamos színházának téli helyisége a Sas utca 2. szám alatt ma nyílik meg. Délután öt órától hatig ingyen előadás lesz. Hat órától óránként éjjel 11 óráig lesz előadás. Jegyek már délután 3 órától kezdve válthatók.

* Köszönetnyilvánítás. Mindazon rokonok, jó barátok és jó ismerősök, kik felejtetetlen jó apánk, Révész József temetésén megjelenni szívesek voltak és ezáltal is mély fájdalomukat enyhítették, fogadják ez uton is szíves megjelenésükért hálás köszönetünket. Révész Antal és testvérei.

* Fráter Lóránt nótás-könyve, mely összes dalait (ének és zongorára) tartalmazza, zsebalakban kötve, újból kapható lesz Aczél Henrik antiquáriuma és zeneműkereskedésében, a ref. Kistemplommal szemben. Ára: 2 korona. A nagy keresletre való tekintettel ajánljuk mielőbbi előjegyztetését.

* Elveszett f. hó 28-án, hétfőn délután 4—5 óra között 430 K papír-pénz, Komlóssy L. ur üzletében vásárolva s onnan a Tócs-kertig menve. A nevezett helyen és uton, ha az illető megtalálta, kérik, hogy magát elárulni nem akarja, legyen szíves azt 100 K levonásával a kiadóhivatalba juttatni.

* Polgári tánciskola november hó 4-én, hétfőn nyílik meg. Schaf János, táncmester, Csapó-u. 17.

* Köszvény, osz, rheuma ellen minden eddigi szerek közt legjobb leghatásosabb a Menthol szesz. Már az első üveg elhasználása rég nem tapasztalt könnyebbéget, enyhülést és gyógyulást nyújt. Ára 1 K. Kapható Jóna és Jóna drogériájában. Debrecen, Kosuth-utca 6.

* Amerikai férfi és női cipők első rendű minőségben beszerezhetők Tolnai Dániel cipőáruházában. Debrecen, Piac-utca 49. szám.

* Hölgyek figyelmébe! Divatlap és folyóiratokra előfizetéseket költségfelszámítás nélkül elfogad Antalffy József. Piac-utca 44. (Letzter mellett.)

A Debreceni Ujság szerkesztősége és kiadóhivatala: Főter, Lamprecht-palota, az udvarban földszint, telefon 41. Hivatalos órák: Reggel 8 órától 12-ig, délután 2 órától este 7 óráig. Este 7 órától a lap szellemi és anyagi részét illető minden megkeresés a Debreceni Ujság nyomdájába: Arany János-utca 47. sz. alá intézendő.

A kormány titkos aktái.

— Második nap. —

Fokozott érdeklődés nyilvánult ma dr. Lengyel Zoltán országgyűlési képviselő és Hajdu Gyula, a hivatalából elbocsátott számszéki irodatiszt bűnpöze iránt. A terem, valamint a folyosó közeli része már jóval a tárgyalás megkezdése előtt tele volt kíváncsiakkal, nagyrészt politikusok, ügyvédek és jogászok közönséggel. Az ülést dr. Szepessy István elnök, mivel Lengyel és a védője elkésve érkeztek, nem nyithatta meg a rendes időben. Ezt némi kis megrovásfélével illette az elnök.

— Még egy sajnálatos jelenségre kell — folytatta Szepessy elnök — rámutatnom. Egy lap oly tudósítást hozott a tárgyalásról, hogy az sem az etikával, sem a józansággal nem fér össze. Azt írta ugyanis, mintha Lengyel Zoltán olyast mondott volna, hogy felőle Kossuth Ferenc miniszter a képviselőházban úgy nyilatkozott, a hogy egy utca-seprő se szokott beszélni. Nem felel meg a valóságnak, hogy Lengyel ily kifejezést használt volna.

Dr. Vázsonyi Vilmos megjegyzi erre, hogy a védenye hátrányára szolgáló olyan közlés is jutott egy lapba, ami fontosabb annál, mely sértés esett akármily magas állásban levő emberrel szemben. El volt készülve a lehetőségre, épp ezért kérte hivatalos gyorsírók alkalmazását. Az illető lap tudósításában az állott, mintha az elnök Lengyelhez a következő szavakat intézte volna:

— Ön tehát fölírta Hajdunak amaz akták számait, amelyekre szüksége volt? A mire Lengyel Zoltán ezt felelte volna a tudósítás szerint:

— Tagadom. Konstatálom, hogy sem az elnök ur szájába adott szavak, sem a válasz itt a tárgyaláson el nem hangzott.

Elnök: Az előbbi kijelentésemet semmiféle magas állásu urnak az utasítására nem tettem, hanem megtettem azért, mert nem tűrhetem, hogy a vezetésem alatt folyó tárgyalásról elferdített közlések lássanak napvilágot. S ha ez mégis megtörtént, szükségét érzem annak, hogy az illető újságíró eljárását nyilvánosan roszaljam.

Körülbelül ezeket mondotta az elnök, csak tán némiképp erősebb szavakkal. A kissé hangos jelenet után pedig felolvasások következtek. Legelőbb a meg nem jelent Hajdu Gyulánénak a vizsgálat során tett vallomását olvasták fel, a melyben az elsőrendű vádlott neje előadta a többek közt, mint igyekeztek férjét arra bírni, hogy Lengyel Zoltánt kompromittáló vallomást tegyen. Ily céllal számosan keresték fel a lakásán. A többi közt egy „vörös bajuszu” ur is, a ki Hajdunak jó állást ígért, ha hajlik a szép szóra. Dél felé járt, a mikor a perbeszédre került a sor.

Oly idegesen viselkedett Lengyel Zoltán a tárgyaláson, hogy az elnök rávált: — Ne larmázzon itt, a bíróság előtt áll vádlotként. A kiabálásával nem imponál.

— Szeretném látni, ide mertek volna-e hozni, ha a kormányt támogattam volna?

Majd a tárgyalás folyamán rátért az állami számvevőszékre, a mely a kifogásolt tételek dolgában átír a kormányhoz, de azután elhallgat. *Ki kellene seprűzni az országból!*

Az elnök e kifejezésért 25 kor. pénzbírságot huz a vádlottra, aki nyomban kifizeti.

Délután 8 órakor a perbeszédre került a sor. Nagy Béla alügyész alig tudta elmondani beszédét Lengyel közbeszólásai miatt. Az ügyész után Hajdu védője, dr. Kemény Miklós, azután Vázsonyi Vilmos.

Gerő férfi- és gyermekruha nagy áruházában a **legolcsóbban** lehet vásárolni Debrecen, Piac-utca 41. (a nagytrafikkal szemben).

végül pedig maga Lengyel Zoltán beszélt. Az itélethirdetés holnap délelőtt 10 órakor lesz.

TÁVIRÓTAK

Megalakult a kvótabizottság.

Budapest, okt. 29. A kvótabizottság ma délután fél 5-kor alakult meg. Elnöke Széll Kálmán, előadója Földes Béla lett. Az ülésen megjelentek: Wekerle, Darányi miniszterek és Popovics államtitkár. A bizottság nuncium útján fog érintkezni az osztrák kvótabizottsággal. Az üzeneteket a miniszterelnök fogja közvetíteni.

Polónyi Wekerle ellen.

Budapest, okt. 29. A képviselőház pénzügyi bizottsága ma délután 6 órakor tartott ülést, amelyen Polónyi Géza volt igazságügyminiszter nagy beszédben vázolta a helyzetet és kiméletlen őszinteséggel rámutatott a kormány botlásaira, rövidlátására. Támadta a kiegyezést, a kvótaemelést, sőt a választott bíróságok dolgában is rámutatott a hibákra. Wekerle rendkívül idegesen felelt Polónyinak, amelyből arra lehet következtetni, hogy Polónyi és a kormány közt megtörtént a szakadás. Beszélt a javaslat hibáiról Szabó Kálmán is, de elfogadta. Politikai körökben nagy feltűnést keltett Polónyi fellépése, mert mindenki tudja, hogy e mögött rejlik valami.

A Harden-per.

Berlin, okt. 29. Az itélethirdetésről azonnal értesítették Vilmos császárt, a ki meglepődéssel vette tudomásul és a helyőrségekhez szigorú rendeletet intézett, hogy az erkölestelenségeket kérielhetetlen szigorral üldözzék.

Beck báró a kiegyezésről.

Bécs, október 29. Az osztrák Reichsrath mai ülésén nagy beszédet mondott Beck báró a kiegyezés mellett, amelyet szükségesnek tart, mert a monarchia fejlődésének két legértékesebb biztosítékát: a munkát és békét biztosítani kell. A kiegyezés ellen a csehek a leghatározottabban állást foglaltak és hevesen támadták Magyarországot és Becket.

Politikai ügyből affér.

Budapest, okt. 29. Ma délelőtt a belügyminiszter értekezletre hívta össze a temesmegyei képviselőket Capdebo Gergely főispán ügyében, a kit a megye éléről el akarnak távolítani. Az értekezleten Hajdu Frigyes és Steiner Ferenc 48-as képviselők közt lovagias ügy keletkezett, a melyet békésen intéztek el ugyan, de az értekezlet döntés nélkül oszlott szét.

Ujabb kamatlábemelés.

Berlin, okt. 29. A bankkamatlábát 6,4, a lombardi-ét pedig 7,5 százalékra emelték, aminek megint kellemetlen hatása lesz a magyar pénzpiacra is.

Vasuti szerencsétlenség.

Fiume, okt. 29. A plassei lejtőn a gyorsvonat utólrta a tehervonatot és abba beleütöközött. A gyorsvonat mozdonya kiskilott. Senki sem sérült meg.

Felépült a király.

Bécs, okt. 29. Schönbrunnban ma meglátogatta a királyt a boldogult Erzsébet királynő huga, Frani grófnő, a sógornője. A király ma is sokat sétált és már majdnem teljesen felépült. A felség oly jól érzi magát, hogy rövidesen kimehet a szabadba is.

Baleset a spanyol királyi párral.

Cherburg, okt. 29. Mikor a gyorsvonat az állomásba berobogott, a katonai arzenál holt vágányán kiskilott. A királyi pár sértetlen maradt, de több vasutas megsérült.

Halálos párbaj leányok közt.

Lemberg, okt. 29. Az itteni Jelinek és Caro cég két könyvelője a 20 éves Reiter és a 19 éves Manu-leány halálos pisztoly-párbajt vívtak a közeli erdőben. A párbajban a Reiter-leány halálosan, ellenfele könyvebben megsérült. A halálosan sérült lány, mielőtt kihallgatták volna, meghalt. Ellenfele bevallotta, hogy egymás tudtán kívül ugyanazon férfiba szerettek, aki házassági ígérettel mindkettőjüket elcsábította. A lelketlen csábító a helyőrség egyik kapitánya.

HIREK

Polgárok és katonák verekedése.

Kaposvárról táviratozzák: Tegnap este ismét verekedés támadt a 69. gyalogezredbeli bakák és néhány polgár között, ugyannyira, hogy a rendőrségnek kellett beavatkozni. A katonák nem hajlottak a rendőrök szavára, sőt őket is megtámadták, mire ezek önvédelemből kardot ragadtak és néhány katonát megvagdaltak. Bozay szakaszvezető súlyosabb sebesülést szenvedett.

Apponyi köszönete. Temesvárról jelentik a Bud. Tud.-nak: Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter az itteni Arany János irodalmi társaság üdvözlését a következő levélben köszönte meg:

A temesvári Arany János Társaság távirati üdvözlését és önzetlen ragaszkodásuk kifejezését hálás köszönettel vettem. Legyenek meggyőződve arról, hogy a magyar nemzeti irányu művelődés érdekeit mindenkor hűségesen fogom védelmezni és a hazafias, valláserkölcsi irányzattól magamat eltéríteni nem engedem. Körük határos támogatására a jövőben is mindig örömmel számítok. Hazafias üdvözléssel: Apponyi.

A zsidóság egyházi szervezése.

Siófokról írják: A XI. izr. községkerület 27-én tartott közgyűlésén Berstein Sámuel indítványára elhatározták, hogy megkeresik az országos irodát, hogy a modern haladó zsidóságnak az orthodox párt mellőzésével egyházi szervezkedése iránt mielőbb intézkedjék. Egyben felkérlik az országos irodát, hogy a szervezeti ügy megbeszélésére és esetleg egy országos nagygyűlés előkészítésére mielőbb hívja össze a kerületi képviselőket országos értekezletre.

Aru- és értéktőzsde.

Október 29.

Budapesti gabonatőzsde.

Kezdetén 5 fillérrel olcsóbb, az üzlet folyamán változatlan áron elkelt 50 kilogrammonként 20,000 mm. buza.

Rozs, tengeri szilárd, zab változatlan.

A határidő-üzlet.

A határidőüzlet gyöngén indult, később fedezésekre az összes gabonaneműek emelkedtek és a kereslet maradt.

Az árak 50 kilogrammonként:

	Kezdeti	Változás
Buza október	—	—
Buza április 1908	1242	1237—1249
Rozs októberre	1164	1157—1168
Rozs ápr.	—	—
Zab októberre	—	—
Zab ápr.	847	852—851
Tengeri május 1908	1110	1110—1117

Budapesti értéktőzsde.

A mai előtőzsde ösztönzés hiányában csendes, tartózkodó irányzattal folyt le és az árfolyamok tartottak maradtak. — Zárlat felé helyi vásárlásokra némi javulás állott be. A forgalom szűk keretben mozgott.

NYILTTÉR.*

Nyilatkozat.

Alulirott ezennel kijelentem, hogy mindazon állítások és kifejezések, melyeket az általam megírt „Hauer Berci karrierje” című röpiratban Hauer Bertalan urra vonatkozólag használtam, teljesen alaptalanok, légből kapott koholmányok és azok megírásánál én semmi adatra nem támaszkodtam, hanem egyedül egy rosszhiszemű felbujtó pressziójára irtam meg azokat. Kötelességemnek tartom ennél fogva, hogy Hauer Bertalan urtól, ezen őt részemről ért méltatlan támadásért alázatos bocsánatot kérjek. — Kötelességemnek tartom azt is kijelenteni, hogy a „szervezett pincérek” aláírás is tőlem ered, arra másoktól felhatalmazva nem voltam és így ezen általam adott elégtétellel az egész méltatlan támadás alaptalansága kellőleg igazolva lesz.

Debrecen, 1907. okt. 29.

Welsz József.

* E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk.

Eperjesi cserépkályhák

gyári raktára és

egyed árusítása

Debreczen és vidékére

KOVÁCS GYULA

vasútlejtésben

a „Bika” szálloda mellett.

Van szerencsém a n. é. virágkedvelő és kertész urak szives figyelmébe ajánlani, hogy

virág-cserép és fazékkészítő műhelyemet

megnyitottam, hol is a legnagyobb figyelemmel és pontossággal készítek minden e szakmába vágó munkát

A n. é. közönség szives pártfogását kérve vagyok tisztelettel

Horváth Gábor,

virág-cserép és fazék készítő Debreczen, Kut-u. 120.

Női ruhaszövetek,

az őszi- és téli időnyre, valamint flanelok, barchotok, fekete- és színes selymek, bársonyok, gyönyörű ruhadíszek.

Francia P. D. jegyű fűzők

Arcfátyol, divatóvek, gyöngy- és hőr díszítések.

Menyasszonyi selymek,

koszorúk és fátyolok

legolcsóbb szabott árban!

Szörme utánzat,

női kabátokra sima és préselt 120 cm. széles barna- és fekete színekben métere 8 forinttól 15 forintig.

Boák és muffok

óriási választékban.

Costümökre, színházi kabátokra

női posztók minden színben.

SZÖNYEGEK,

jutta, spárpa, hollandi, kidderminster, tapasztrý, velour, futó- és szalon szőnyegek, minden nagyságban, torontáli szőnyegek, díván terítők, butor szövetek és creppek, viaszkos vászon

legolcsóbb szabott árban.

Ágy és asztalterítők

szövet és osipke függönyök, stórek.

Kész fehérneműek,

vászon, siffon és batizst női ingek, nadrágok, hálókötösök és alsószőknyák, sima- és himzett kész ágyhuzatok, selyem lüszter és cloth alsószőknyák, kásmír és selyem paplanok, matracok

legolcsóbb szabott árban.

Férfi ingek, lábravalók,

hálóingek, gallérok, kézelők, nyakkendők, divatsebkenők.

Alsó tricót ingek

lábravalók, ujjasok, téli kendők, himalaja haraszt és plüsch minőségekben.

Férfi ruha szövetek,

magyar- és angol gyártmány, — hozzávaló bélések árak.

Harisnyák, keztyűk,

nők, férfiak és gyermekek részére állandó nagy választékban,

legolcsóbb szabott árban

SZABÓ LAJOS FIAI

divat-, vászon- és szőnyeg raktára

Debrecen, Rózsa utca I. sz.

Alapított 1842. évben.

Donogán és Somossy

Debrecen, kistemplombazár.

Menyasszonyi kelengye vászon, szőnyeg és divatruházába megérkeztek az őszi divat

gyönyörű ujdonságai.

ruha kelmék, flanelok, bársonyok, blouz-selymek, velezek.

Valódi perzsa szőnyegek, — Linóleum

!! Óriási raktár !!

Kertész Miklós

fűszer- és csemege üzletébe Csapó-utca, egy jó osaládból való fiú

tanulónak felvétetik.

Ételhordó szilkék

kosárban.

a közöskonyha résztvevői számára,

valamint

John-Mosógépek,

mángorlók és vasalók

Sesztina Lajosnál

Plac-u. 23.

Salon porosz szenet nem osztroi. legjobb minőségben. szagmentes.

100kg.5 kor.20fil.

házhoz szállít

Gabányi Sándor

Csapó-utca 3.

Telefon 446. sz.

Francia és amerikai

gummi különlegességek,

has-, köldök- és lágyék-sérvkötők. Suszponsorium.

fecskenő,

a legjobb kivitelben kapható.

Gyórfi Sándor,

kötszer, orvosi műszertárban

502 Debrecen, Simonffy-utcai bérház.

Alapított 1893.

Halmágyi

Sámuel

legnagyobb női felöltők áruháza

Debrecen.

Az összes Őszi- és Téli ujdonságok megérkeztek, ú. m.

Mindennemű szörme felöltők

Plüsch felöltők és kabátok

Bundák

Leány- és gyermek felöltő különlegességek,

Costümök- és aljak,

Boák-

Pongyolák- és blousok,

Színházi belépők,

Estélyi köpenyek

Karmantyuk.

Külön mérték osztály.

Mérték utáni megrendelések

pontosan eszközöltetnek.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Díja 10 szög 40 fillér, minden további szó 4 fillér, vastagabb betűkkel nyomtatott szó 4 krajcár, 8 fillér.

Levélnél tudakozódásokra pontosan válaszolunk, ha a szükséges postabélyeg be- küldetik.

Apró hirdetések előre fizetendők.

Ajánlat.

KOSZT kapható Darabos-utca 40. szám alatt özvegy urnónél kihordásra is. 4411

EGY gépész-kovács, 1 vincellér, 1 majoros, 1 igás kócsis, 1 béres, konvenciósök 1908. jan. 1-től felfogadottnak. Hol? Megmondja a kiadó-hivatal. 4315

NALAM ne vegyen készpénzért, mégis olcsóbb árakban kaphat férfi, fiu és leány felöltők, öltönyök, férfi és női ruhák, szönyegek, paplanok, ágyterítők, Jager ruhák, tükör kép és butor nagy választékban Kaiser Salamon Hatvan-u. 2.

HAI! HAJ! Hajfonatok, parókák, hajbetétek, copfok, frizettek jutányosau, mindennemű hajmunkákat készít Bocán Ferenc fodrász, Hatvan utca 2. Kihullott haját veszek. 9409

URASÁGOKTOL levetett ruhákat veszek a legmagasabb árban. Neumann M. Bádogos utca 2. szám. 2647

HARISNYAKTÓ IPAR VÁLLALAT. Harisnyák kölése és fejlése felvállaltatik Benyáts Emilnél Debrecen, Tisza palota. 9118

BLOUS újdonságok megérkeztek, nagy választék és olcsó árakban Márton Gyulánál Piac-utca 9.

EGY jó forgalmu fodrász üzlet december 1-ére kiadó. Mester utca 48. 4419

LUKÁCS VILMOS cement beton cső és pala-fedél raktárhelyiségei ugyanilyen szakmának is igen olcsón kiadó. Simonyi ut 2. szám Margit fürdő átjáró udvar. Ugyanítt 22 darab vastag akácia eladó. 4423

Kereslet.

ELARUSITÓNE felvétetik kenyérsütődébe, jó számoló, Péterfia utca 11. szám. 4412

ÜGYES és gyakorlott varróleány azonnal felvétetik Zápolya utca 2. szám. 4409

KÖNYVKÖTŐ tanuló felvétetik Thaisz Arthur könyvkötészetében Debrecen, Darabos utca 14. sz. 4079

TANULÓNAK jó családból való fiu felvétetik Thaisz Arthur előbb Pongrác Géza papirkereskedésében Debrecen. 4079

MAGANOS 60 éves férfi vagyok, keresek oly tisztésű 40-50 év körüli nőt, ki gondomat viselné, kit jó viselete után 1000 forinttal biztositanék. Cim a kiadóba. 4420

FÜSZER üzleti berendezést keresek megvételre Cim Breuer Bertalan Ujfehértó. 4419

CIPÉSZ segéd, férfi munhára és egy tanuló teljes ellátással felvétetik Zápolya-u. 19. 4421

ÜGYES tanuló és fizetéses varróleányok felvétetnek. Mamurich Józsefné varrodájában. Szt.-Anna 9. sz. az udvarban hátul. 4424

FÜSZER kereskedő segéd, ügyes detailista azonnali alkalmazást nyer Kertész Miklós fűszer- és csemege üzletébe Csapó-u. 5. 4422

Eladás.

FESTÉKES hordók olcsón eladó Arany János utca 47. szám.

HATVAN-HETVEN literes kosár-üvegek olcsón eladó. Arany János utca 47.

Vidéken egy 20-25 év óta fennálló jó forgalmu

fűszer-, vas- és vegyeskereskedés

a város legforgalmasabb helyén trafikál,

elköltözés miatt eladó.

Hol? megmondja a kiadóhivatal.

Arverési hirdetemény.

Az 1881. XIV. törvények 15. §-a értelmében mindazon zálogtárgyak, melyek f. év június végéig kinem váltattak, a vagy meg nem hosszabbítottak, folyó 1907 évi november hó 6-án délután 2 órakor a Zálogintézet helyiségében az Iparhatóság közbenjöttével elárvereztetnek.

Kohn Henrik
Központi Zálogintézet
Kossuth-u. 15.

Zalai Márk tanár

3 havi könyvviteli szaktanfolyama gyönyörű irással, gyors és pontos számolással szakszerű levelezéssel

f. é. nov. 4-én ismét megnyílik. Nappali és estei oktatás. *
Tandij 50 konona.

Beiratás: naponta 10-12 óráig. (Városi bérpalota 2. szám. III. kapu 2. emelet.)
Több ezer tanítvány a legelőkelőbb, legjövendő-állásokban. társadalmi és miniszteri elismerés.

Lapkihordó

 asszony
felvétetik a kiadóba.

NAGY SZÖVET

OCCASIO.

Bosznay J. és Társa

női divatruházában

Kossuth utca 5. sz.

Eladó.

Vidéki városban közel Debrecenhez, egy három év óta fennálló

temetkezési intézet

teljes felszereléssel és berendezéssel más vállalat miatt minden elfogadható áron eladó, 544

Cim a kiadóhivatalban.

MOLL-FELE SEIDLITZ-POR

Csak akkor valódiak, ha mindegyik doboz Moll A. védjegyét és aláírását tünteti fel.

A Moll A.-féle Seidlitz-porok tartós gyógyhatása a legmakacsabb gyomor- és altestbántalmak, gyomorgörcs és gyomorhív, rögzött székrekedés, májbántalom, vértolulás, aranyér és a legkülönbözőbb női betegségek ellen, e jeles házi szernek évtizedek óta mindig nagyobb elterjedést szerzett. Ára egy lepcsőtől eredeti doboznak 2 kor.

Hamisítások törvényileg fenyítettek.

MOLL-FELE SÓS-BORSZESZ

Csak akkor valódi

ha mindegyik üveg Moll A. védjegyét tünteti fel. „A. MOLL” feliratu ónozáttal van zárva. A Moll-féle sós-borszesz nevezetesen mint fájdalomcsillapító bedörzsölési szerköszvény, csúsz és meghűlés egyéb következményeinél legismertesebb népszor.

Egy ónozott eredeti üveg ára 1 kor. 90 fill.

Moll gyermek szappanja

Legfinomabb, legújabb módszer szerint készített gyermek és hölgy szappan a bőr okszertű ápolására gyermekek s felnőttek részére. Ára darabonként 40 fill. 0t darab 1 kor 80 fill. Minden darab gyermek-szappan „Moll A.” védjegyével van ellátva.

Főszétküldés:

MOLL A. gyógyszerész

cs. és kir. udvari szállító által.

Bécs Tuchlauben 9. szám.

Vidéki megrendelések naponta postautánvét mellett teljesítettek.

A raktárakban tessék határozottan Moll A. aláírásával és védjegyével ellátott készítményeket kérni.

GOLDSTEIN KAROLINA

orvosilag elismert mellfűző műterme
DEBRECZEN, Piacz útca 61. szám.

Mérték után rendelve bármily érzékeny alakra
6 óra alatt készít
legkényelmesebb miedert.

Kitünő egyenestartó, babára készült mintafűzők félárban adatkak el.

Óriási raktár kész fűzőkben, legolcsóbb árba.
Tanuló- és varróleányok felvétetnek.

